

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение средняя общеобразовательная школа
с.Арыскан муниципального района Улуг-Хемский кожуун Республики Тыва
668216, Республики Тыва, Улуг-Хемский район, п. Арыскан, улица Гагарина, д 29

РАССМОТРЕНО
на педагогическом совете

Протокол №1
от "30" августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по УВР

Наважап А.М.
Протокол №1
от "31" августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО
директор школы

Хаялдай В.В.
Приказ №1/12
от "01" сентября 2023 г.

Рабочая программа
внеурочной деятельности «Улусчу ужурлар»
для 2 класса
МБОУ СОШ с.Арыскан
на 2023-2024 учебный год

Направление: духовно-нравственное
Количество часов-34

с.Арыскан-2023 г.

«Улусчу ужурлар»

Тайылбыр бижик

Бо программаны 1-4 класстарга шенелделиг өөрөдилге – номчулга ному «Улусчу ужурларга» даянып тургускан.

Улусчу педагогика амгы национал школаның өөрөдилге-кижизидилгелиг ажыл-чорудулгазының кол үндезинин тургузуп, ниити өөрөдилге системаларында чаа угланышкын, тускай быжыг турушту ээлеп турар. Чоннуң чаагай чаңчылдары, сагылга ёзулалдары, ужурлары улусчу педагогиканың кол өзээн тургуспушаан, өзүп оар салгалдың кижизидилгезинин депшилгелиг аргаларын байлакшыдып турар.

Улусчу педагогиканың идеялары, байлак дуржулгазы болгаш аргалары өг-бүле кижидилгезинде, ада-иелер ортузунда тарап нептерээн.

Программаның кол угланышкыны дараазында сорулгаларны чедип алырынче угланган:

Бодун каяа-даа төлөптиг ап билири;

Этикет база янзы-бүрү ужурларны сагып билирин чаңчыктырар;

Улуг улусту хүндүлөп, бичии кижилерни кээргеп, чаптап билири. Хире шаа-биле дузазын чедирип, ачы-буянныг, биче сеткилдиг болурун хевирлээр;

Тываның, Россияның база янзы-бүрү чоннарның ёзу-чаңчылдары, улусчу байырлалдары-биле уругларны таныштырар;

Өг-бүлезиниң кежигүннери база эш-өөрү-биле эп-найыралдыг, хүндүлээчел, дузааргак болуру. Сагылга-чурумга хамаарышкан мораль-этиктиг билиглерни сагып билиринге чаңчыктырар;

Төрээн чурту – Тывазынга, Россияга ынаа болгаш чоргааралы. Ооң бойдузунга дириг амытаннарынга, үнүштеринге, арга-арыынга сагыш-човангыр, хумагалыг хамаарылгазы болгаш сагыыр ужурлары.

Өөреникчилерниң шингээдип алыр билиглеринге, мергежилдеринге болгаш чаңчылдарынга кол негелделер.

2-ги классты доозуп турар өөреникчилерниң билип алыр ужурлуг чүүлдери:

этикетке хамаарышкан тыва улустун ёзу-чаңчылдарны билири;

бичии кижинин ада-иезинге ээлдек-эвилен болуру;

кижилернин хар-назынын барымдаалап, оларны хундулээри;

чугаа уезинде бодун топтуг алдынары ниити аажы-чан культуразынын чарылбас кезээ деп чувени шингээдип алыр;

янзы-буру байдалдарга бодун толептиг алдынып билири;
оол кижиге база кыс кижиге хамаарышкан дурум-сагылгалары;
оске бажынче кирерде сагылгалар;

бажынга келген кижини хулээп алырынын ужурлары;
кылаш ужурлары;

чугаа уезинде хол-буттун, арын-шырайнын шимчээшкннери;

2-ги класстың доозукчуларының билиглерни шиңгээдиң алырының аргалары:

чаңчылдар, сагылгаларны анаа-ла ёзу барымдаалап эвес, а оларның ужур-утказын хандыр билип алыр.

боттарының аразында хүндүткелдиг, чазык-чаагай чугаалажыр.

эжиниң саналын деткиир азы анаа бодунуң хуузунда бодалын немээр.

эш-өөрүнүң сөзүн дыңнаар, оларга дузалажыр ийикпе кошкактарны камгалаар мөзү-шынарга кижизидер.

Базистиг ооредилге планында туружу.

«Улусчу ужурларда» дараазында эгелер кирген:

№	КЕЗЭЭ	ШАГЫ
1	«Чанчылдын чаражы»	8
2	«Рольдарга чарлып алгаш ойнаары»	6
3	«Кижинин чаражы - будужунде»	12
4	«Чанчыл чарашта чоргаар, кижиге экиде-дыш- 8 шак»	8
Шупту:		34

**Улусчу ужурлар» деп ооредилге эртемнин 2-ги клазынын
программазы**

№	Темазы	Шагы	Хуну (план)	Хуну (факт)	Онаалга
Чанчылдын чаражы- 8 шак					
1	Этикет деп чул?	1	02.09		Этикетти кая сагыырыл
2	Ырны дыннаар Созу Н.Ооржактыы, Аялгазы М Монгуштуу « Курай- курай»	1	08.09		Эвилен состерни тывар
3	Ог- булеге ээлдек болуру	1	15.09		
4	Ырлажынар « Чарашпай»	1	22.09		Чарашпайнын эки шынарларын адаар
5	Дунмам Назын хундузу	1	29.09		Кым баштай мендилежирил?
6	Кырган-авам	1	06.10		Кырган – авазынын аажы-чаны кандыг-дыр? Чугаалаар
7	Чурттун толдери Б.Комбу	1	12.10		
8	Эвилен чугаа ужурлары	1	19.10		Дилегни илереткен состер тывар
Рольдарга чарлып алгаш ойнаары-6 шак					
1	Таныжары	1	26.10		
2	Янзы- буру чугаа	1	10.11		Диалог

	ужурлары				тургузар
3	Янзы- буру чугаа ужурлары « Айтырып болур бе?»	1	17.11		
4	Янзы- буру чугаа ужурлары « Хоржок ынчап болбас»	1	24.11		Айтырыгларга харыылаар
5	Кижинин даштыкы хевоирин чугаа-биле дамчыдары	1	01.12		
6	Кижинин даштыкы хевоирин чугаа-биле дамчыдары «Мени кым- даа айтырбады бе?»	1	08.12		Даштыкы хевоирин сактып чугалаары (ог- буледе улустарынын)
Кижинин чаражы - будужунде-12 шак					
1	Оол кижн	1	15.12		Оол кижн дугайында улегер домактарны бижиир
2	Э. Кечил-оол « Угаан бодал»	1	22.12		Шулукту доктаадыр
3	А.Арапчор « Эр кижинин чангыс состуу»	1	12.01		Эр кижинин созу кандыг болурул?
4	А. Даржай « Кижн нууру»	1	19.01		
5	Ырлажынар « Чунгувуста»	1	26.01		Ырны ооренир
6	А.Шоюн « Таныжылга»	1	02.02		
7	Кыс кижн	1	09.02		Кыс кижн дугайында улегер домактарны бижиир
8	Электей бээр	1	16.02		
9	Бичии кижинин огже кирерде сагыыр ужурлары	1	24.02		Бажынче чалалга чок кирип болур бе?
10	Э. Кечил-оол « Чагыг»	1	02.03		
11	Бажынга келген	1	09.03		Аалчы кижини

	кижилерни хулээп алыр ужурлары				канчаар уткуурал?
12	Бажынга сагыр ужурлар	1	16.03		
Чанчыл чарашта чоргаар, кижиге экиде-дыш- 8 шак					
1	Шырай ужуру	1	23.03		Кижилернин шырайы кандыг болуурал?
2	Ырлажынар « Хоглугбей»	1	06.04		
3	Кылаш ужурлары	1	13.04		
4	Шимчээшкин ужурлары	1	20.04		Чугаа уезинде бодун канчаар алдынарыл?
5	Чодуреринин, азыраынын ужурлары	1	27.04		харыылаар
6	Оске кижинин херекселинге дегбезинин ужурлары	1	04.05		
7	Ырлажынар « Ынак авамга»	1	11.05		Ырны ырлап ооренир
8	С.Сарыг-оол « Оореникчээ»	1	18.05		Шулукту доктаадыр

- **Чыл тончузунде оореникчилернин билип алыр чуулдери:**
 - 2-ги классты доозуп турар уругларнын билзе чогуур чуулдери;
 - Тыва улустун ёзу- чанчылдарынын сагылгаларын билири
 - Торээн чуртунун дугайында билиглерни шингээдип алыры
 - Делегейнин чамдык чоннарынын ажил-агыйын, чер-чуртун, культуразын ооренири
 - Уругларны бодунун чонунга узел-бодалынга, ужур-чанчылдарынга дууштур кижизидер.
-
- **Ооредилге хандырылгазынын методиказы**
 - А) Г.Д.Сундуй «Улусчу ужурлар» 1-2 класстарга ооредилге ному
 - Б) К. Б.Салчак , Л.П.Салчак «Тыва улусчу педагогиканын хогжулдези»
 - В) Тыва уруглар чогаалы (1ги, 2ги кезээ)
-
- **Литература- техниктиг хандырылга**
 - 1.Г.Д.Сундуй Электроннуг ооредиглиг ном «Улусчу ужурлар» 2 класс, Кызыл-2008ч
 - 2. Компьютер
 - 3. принтер
 - 4 ноутбук

